

бути гнучкими і забезпечувати максимально ефективне використання потенціалу кожного члена колективу. Це дозволяє створювати середовище, в якому працівники хочуть і можуть досягати високих результатів, а організація — розвиватися та бути успішною в умовах конкуренції.

Список використаних джерел

1. Болтянська Л. О., Сиротюк Г. В. Роль циркулярної економіки в досягненні цілей сталого розвитку. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2024. № 4(53). С. 8-15
2. Жигалкевич Ж. М., Нечитайло М. І. Система мотивації праці персоналу як чинник підвищення ефективності діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.1>.
3. Мотузенко О. В. Мотивація праці та підвищення ефективності діяльності підприємства. *Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка*. 2020. Вип. 2. С. 103–111.
4. Сиротюк Г. В., Болтянська Л. О. Роль людського капіталу у впровадженні інновацій в аграрному секторі. *Вісник Львівського національного університету природокористування: економіка АПК*. 2024. № 31. С. 129-134.
5. Тебенко В. М., Болтянська Л. О., Лисак О. І. Управління ризиками як напрям забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2023. № 3 (49). С. 169-178.

Науковий керівник: Болтянська Л. О., доцент кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНУ

Ціль сталого розвитку №8: Гідна праця та економічне зростання

Соломахіна К.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

У сучасних умовах глобалізації та інтеграційних процесів підприємництво стає ключовим чинником економічного зростання регіонів. Воно сприяє створенню нових робочих місць, інноваційному розвитку, підвищенню конкурентоспроможності територій та забезпеченню стабільних надходжень до місцевих бюджетів. В умовах децентралізації та наростання економічних викликів розвиток малого та середнього бізнесу (МСБ) набуває особливого значення, оскільки саме цей сектор є основою соціально-економічної стійкості регіонів.

Розвиток підприємництва є важливим чинником економічного зростання регіонів, особливо в умовах сучасних викликів. Однак у період повномасштабної війни традиційні механізми підтримки бізнесу потребують адаптації до нових реалій. Релокація бізнесу стала важливим механізмом збереження економічного потенціалу, робочих місць та забезпечення продовження діяльності в безпечних регіонах. Цей процес має суттєвий вплив на економіку тих областей, куди переміщуються підприємства, сприяючи їхньому відновленню та розвитку. Станом на вересень 2023 року, за програмою релокації, 840 підприємств перемістилися у безпечніші регіони України, з яких 667 вже відновили свою діяльність на новому місці.

У межах урядової ініціативи компанії мають можливість перевезти свої виробничі потужності з територій, що знаходяться у зоні бойових дій або поруч із нею, до шістнадцяти регіонів країни. Найпопулярнішими напрямками для релокації стали Закарпатська (120

підприємств) та Львівська (199 підприємств) області. Також серед затребуваних регіонів – Чернівецька область, куди переїхали 78 компаній, та Івано-Франківська область із 70 релокованими бізнесами. Найменше підприємств обрали для переїзду Одеську область – лише 3 компанії, Житомирську – 6, Кіровоградську – 17 [1].

В якості основних напрямів релокації можна виділити:

1. Переміщення з прифронтових та окупованих територій – підприємства з Харківської, Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей активно переїжджали до західних і центральних регіонів.

2. Створення нових виробничих кластерів – у Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, Вінницькій та інших областях з'явилися нові промислові потужності завдяки переведеним підприємствам.

3. Державна підтримка релокованого бізнесу – урядом були запроваджені програми компенсацій, податкові пільги, спрощена процедура підключення до комунікацій тощо.

Однак процес релокації також стикається з труднощами: нестача кваліфікованих кадрів, проблеми з логістикою, високі витрати на адаптацію. Тому для максимальної ефективності цього процесу необхідні подальші державні та регіональні ініціативи щодо підтримки бізнесу.

Основні ефекти від процесу релокації підприємств будуть проявлятися по наступним напрямкам:

1. Стимулювання зайнятості – переміщені компанії створили тисячі робочих місць у безпечних регіонах.

2. Розвиток інфраструктури – нові виробництва потребують логістики, енергопостачання, що сприяє інвестиціям у регіональну інфраструктуру.

3. Диверсифікація економіки регіонів – підприємства з різних галузей (металургія, ІТ, сільське господарство, легка промисловість) доповнюють місцеві ринки.

4. Податкові надходження – активізація бізнесу збільшує доходи місцевих бюджетів.

Майже 194 тисячі нових фопів відкрили українці в 2024 року за даними Єдиного державного реєстру (ЄДР), 60% з яких започаткували жінки. Найбільше нових справ відкрили підприємці у столиці – 26 303 або 13,6% від загальної кількості нових фопів цього року. Активно реєструють новий бізнес на Дніпропетровщині (18 025), Львівщині (14 459), Київщині (14 428) та Харківщині (12 954) [2].

Найбільше нових справ відкривають жінки на Сумщині (63.3% нових фопів — жінки), Полтавщині (63.2%), Хмельниччині (63.1%), Одещині (63.1%) та Київщині (62.6%). Найнижча частка реєстрацій припадає на прифронтові та окуповані регіони. У Луганській, Донецькій, Запорізькій та Херсонській областях цей показник коливається від 50% до 57.8%.

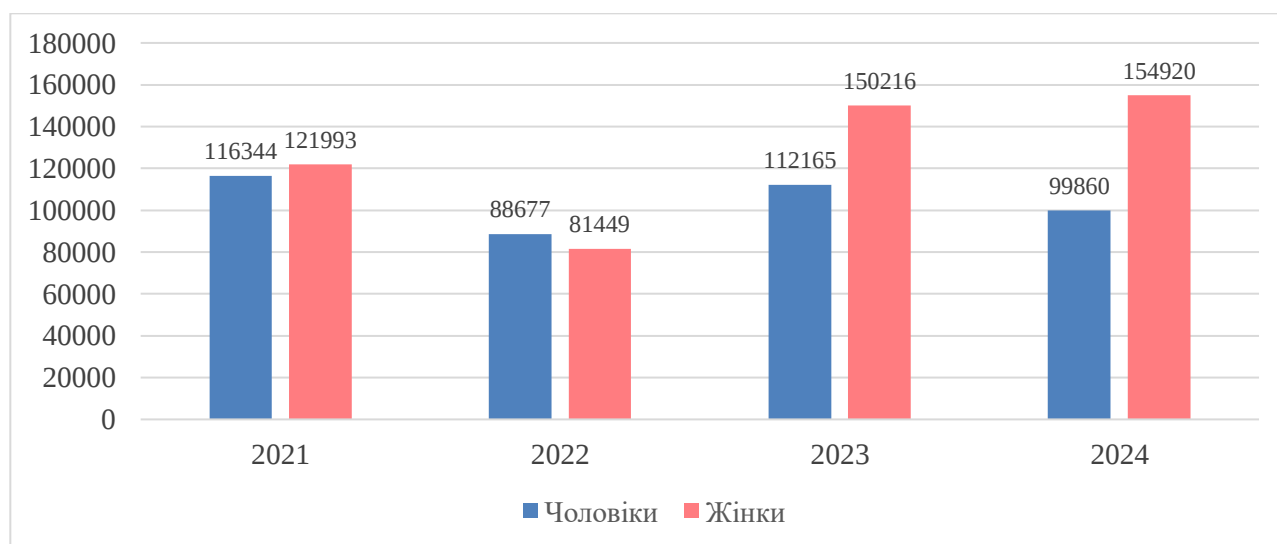

Рис. 1. Динаміка відкриттів фопів, дані ЄДР [2]

Більшість жінок - підприємців реєстрували ФОП у сфері надання індивідуальних послуг - 89% від усіх нових бізнесів. Найпопулярнішими напрямками в цій категорії є перукарні та салони краси (94%), а також діяльність, пов'язана з фізичним комфортом, зокрема масажні салони, солярії, СПА та лазні. Серед інших поширених сфер жіночого підприємництва - виробництво одягу (85%), освіта (82,3%) та надання соціальної допомоги (81,5%). Зросла не лише кількість жінок серед ФОП, а й частка жінок-директорів новостворених компаній, яка досягла 34%. У жовтні цей показник сягнув рекордних 38,8%.

Протягом 2024 року припинили діяльність понад 210 тисяч ФОПів, це рекордний показник за останні 5 років. Приріст закриття відносно попереднього року склав понад 32 %. Наряду з цим відбувається скорочення реєстрації нових ФОПів на 5 %. Понад третина новостворених підприємств закриваються вже в перший рік роботи. Найближчим часом завершити свій бізнес планують 27% опитаних підприємців (8621 особа). Основною причиною закриття бізнесу для 62% підприємців стало підвищення податків. Ще 19% змушені припинити роботу через фінансові труднощі та інші проблеми у бізнесі [3].

Список використаних джерел

1. 840 підприємств в Україні переїхали через війну у безпечні регіони Опендатабот. Аналітика. URL:<https://opendatabot.ua/analytics/relocation-in-war> (дата звернення 01.05.2025).
2. Жіноче підприємництво: 61 % нових ФОПів відкрили жінки цього року. URL:<https://opendatabot.ua/analytics/women-entrepreneurs-2024> (дата звернення 01.05.2025).
3. 27% опитаних фопів планують закритися найближчим часом. Опендатабот. Аналітика. Режим доступу: <https://opendatabot.ua/analytics/fops-pool-result> (дата звернення 01.05.2025).

Науковий керівник: Тебенко В. М., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ТУРИЗМУ

Ціль сталого розвитку № 8 Гідна праця та економічне зростання

Телюпа О. А. telupaelena5@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Туристичний бізнес являє собою важливий сектор національної економіки, який, вирізняючись відносно нижчою потребою в капітальних інвестиціях порівняно з іншими галузями, демонструє значну прибутковість. Він насамперед функціонує як сфера зайнятості, де відбувається створення, просування та споживання туристичних послуг, забезпечуючи всебічне обслуговування подорожуючих осіб під час їхніх мандрівок.

Туризм є однією з найбільш перспективних галузей економіки, чий розвиток здатний зробити суттєвий внесок у піднесення національного господарства. Це передбачає створення нових робочих місць для населення, збільшення надходжень до державного бюджету за рахунок сплати податків та залучення іноземних відвідувачів, що безсумнівно позитивно позначиться на загальному економічному стані країни.

Аналізуючи чинники, що обумовлюють поточний стан та подальший розвиток туризму, науковці здійснюють їхню класифікацію, виходячи з масштабів туристичного ринку. Відповідно до цієї класифікації, виокремлюються три основні рівні їхнього впливу: глобальний рівень, що охоплює фактори, які діють у міжнародному або світовому масштабі; національний рівень, що включає фактори, вплив яких проявляється на рівні окремої держави; та регіональний рівень, що охоплює фактори, які визначають стан і розвиток туристичних ресурсів у межах конкретного географічного регіону.

Ключовими питаннями у контексті розвитку туристичного бізнесу є глибоке